

2. Боаз Д. Ключові поняття лібертаризму / Д. Боаз // Лібералізм : Антологія / [упоряд.: О. Проценко, В. Лісовий]. – 2-ге вид. – Київ : Простір, Смолоскип, 2009. – С. 35–42.

3. Панкевич О. З. Лібералізм і комунітаризм: до питання про дві парадигми сучасної політико-правової філософії / О. З. Панкевич // Право і громадянське суспільство. – 2013. – № 3 (4). – С. 122–134.

4. Рабінович С. П. Права людини у природно-правовій думці католицької церкви (за матеріалами соціальної доктрини католицизму) / С. П. Рабінович // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина. – Львів : Астрон, 2004. – Вип. 7. – 198 с. – (Серія I «Дослідження і реферати»).

5. Сичивица О. М. Либерал-рестрикционизм и архитектоника гармонического мира: Историческо-политологический трактат / О. М. Сичивица. – Львов : Каменяр, 2013. – 1220 с.

Петрова Ганна Миколаївна, доцент кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

КОНЦЕПТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ЖИТТЄВИЙ СВІТ

Кожен науковець час від часу виходить на перетин наукових диспозицій та ідейних концептів і власних ціннісних установок, переконань. Розв'язання цього перетину має різні вирішення в системі координат особистості.

Власні ціннісні установки й ідейні концепти науки для людини можуть становити єдине ціле – тоді постає професіонал, той ідеал, до якого прагне кожен, але як ідеал він не є назавжди досягнутим звершенням, опанованим набуттям. Він є результатом безперервного здійснення процесів самоосвіти і самовиховання. Проте збіг ціннісних установок та ідейно-раціоналістичних концептів можуть мати і ситуативний і/чи локальний характер.

Найвиразніше ця проблема виявляється в роботі з раціональними конструктами, що спираються на певну філософську традицію інтерпретації. Філософська інтерпретація знаходить своє втілення саме там, де виникає необхідність

взаємоузгодження апріорних наукових суджень і власних переконань людини.

Однією з фундаментальних проблем сучасної юриспруденції є обґрунтування філософських засад прав людини. Концепт прав людини – раціональний конструкт, що передбачає індивідуальне осмислення і переживання, співвіднесення власного знання з певною зовнішньо заданою моделлю. Засвоєння й осмислення ідейних віх його формування вимагає часу й інтелектуальних зусиль науковця, цей концепт не може бути «зчитаний» формальним озвучуванням тексту статей Конституції чи підручника з теорії держави і права. Культура раціонального мислення у використанні концепту прав людини передбачає й певну життєву позицію науковця, і визначений традицією етико-філософських міркувань стиль його мислення.

Виявлятися цей стиль мислення і міркувань може лише в правовому просторі та серед підготовленої аудиторії. Тільки в такому просторі можлива альтернатива замовчуванню чи дискримінації як формам репресивного тиску – дистанціювання від небажаного/протиправного. У наповненому спільним смислом просторі дистанціювання підкреслює некоректність/неконструктивність судження чи поведінки учасників дискурсу, не ображаючи їх гідність.

Брак культури дистанціювання виявляється нині в українському суспільстві. Так, знакові імена у вітчизняному соціумі не вбачають крамоли у забороні презентації книги Л. Денисенко «Майя та її мами», в осуді самої книги й авторки, стверджуючи тим самим пріоритет традиційних цінностей суспільства і заперечуючи повноцінність вияву Інакшості в публічному просторі. Посилання на цей приклад надає нам можливість побачити суттєвий розрив між різними пластами життєвого простору нашого суспільства – світом наукової об'єктивності, правової дійсності і життєвим світом людини.

Життєвий світ – світ донаукового життя, посвядження, не обтяженого науково-раціоналістичним сприйняттям. Устанювки, закладені в життєвому світі, є більш стійкими та всеохопними, ніж ті, що закладаються послідовно раціональним шляхом у процесі соціалізації. Саме на рівні життєвого світу індивід гармонійно та цілісно переживає Всесвіт з його соціальною і ціннісною ієрархією, що уявляється органічним, природним

способом співжиття людей. І це дологічне, чуттєво-образне переживання світу буде супроводжувати людину протягом її життя, будучи тінню або ж фундаментом життя осмисленого і раціоналізованого.

Вважаючи, що саме з життєвого світу проростають цінності культури, наукові конструкції, філософські установки, ми надаємо цьому простору «позитивного» виміру, у якому позитивно орієнтоване, прогресивне, ідейне, сучасно затребуване в соціальному просторі виходить на перший план і витісняє хаос «невпорядкованого» споглядання дологічного традиціоналістського пласту в житті кожної людини. Уведення до широкого наукового вжитку поняття «ідентичність» у значенні самототожності, злитності «Я» і мало на меті відновити єдність особи в її життєвому світі як вихідного вектора її ціннісних орієнтацій і, водночас, певного бар'єру у сприйнятті ідей та інновацій суспільного життя.

У такому розрізі сприйняття поняття «життєвий світ» близьке поняттю «культура», коли введення останнього до багатоаспектної площини застосування призвело до симптоматичних кліше щодо оцінки цього феномену як однозначно позитивного. Найчастіше використання зазначеного поняття пов'язують з ототожненням площини культури виключно із цінностями, культовістю, духовністю та високими ідеалами. Однак це не завжди є правомірним, оскільки за такого ототожнення ми маємо визнати цінностями злочинність, наркоманію, алкоголізм та інші негативні явища сьогоdnішнього життя, що також є феноменами культури, а не явищами природного світу.

Влучно підмітив видатний грузинський філософ ХХ ст. М. Мамардашвілі: «Оперування високими поняттями – найбільша спокуса для людини, якій вона залюбки піддається, вважаючи, що вже сам факт звернення до них вивищує її... Історичний досвід показує, що культура не є сукупністю високих понять або високих цінностей. Вона не є цим хоча б тому, що жодні цінності, жодні досягнення і жодні механізми не є гарантією. З будь-яких висот культури можна зірватися у прірву». Ці слова можна застосувати і щодо концепту прав людини як феномену правової та інтелектуальної культури.

Розірваність, неузгодженість між життєвим світом і декларативним, по суті, інтелектуальним концептом прав людини і є тією прірвою, у яку необачно може злетіти людина перед Іншим, новим і непізнаним, відмовляючи йому в праві бути.

Нині професіонал – це невпинна робота над собою з метою недискримінації в багатоманітності життєвих стратегій і людських доль. Однак власне подвигом сучасного науковця, професіонала, гідним наслідування, має бути приклад історії особистого життя, у якому концепт прав людини і життєвий світ формують єдиний несуперечливий простір – простір професійної та особистої біографії.

Пилипишак Олег Любомирович,
ад'юнкт кафедри філософії права та
юридичної логіки Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПЛЮРАЛІЗМУ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ «НОВОГО ГУМАНІЗМУ»

На зламі ХХ і ХХІ ст. у юридичній науці сформувався філософсько-методологічний плюралізм, рушійною силою якого є співіснування природно-правового, позитивістського і соціологічного типів праворозуміння.

Пошук нової «парадигми» наукового розвитку сприяв зусиллям деяких учених створити на протигагу класици оригінальні теорії праворозуміння епохи постмодерну. У межах класичного типу раціональності було сформульовано низку принципів юридичного наукового дослідження: історизму (уможливорює трактування становлення і розвитку юридичної дійсності не як сукупності розрізнених фактів, а як цілісного процесу в усьому його розмаїтті й конкретності), об'єктивності (визнання можливості отримання наукового знання, що адекватно відображає предмет дослідження), холізму (орієнтація дослідника, з одного боку, на необхідність цілісного підходу до предмета дослідження, а з іншого – на вивчення досліджуваної реальності як ієрархії «цілісностей»).